

ΜΙΚΡΑ ΑΡΙΣΤΟΥΡΓΗΜΑΤΑ

ΤΟΥ ΜΑΡΣΕΛ ΠΡΕΒΟ

ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΤΗΣ ΤΡΕΛΛΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ

Τ Η θυμάστε έσείς, οί πιο παλαιοί Παριζιάνοι; Ήταν μιά από τις πεταλούδες εκείνες του ήμικόσμου που τρυγάνε τον έρωτα, όπου κι' αν τον βρούν... Πάνε δέκα και περισσότερα χρόνια από τότε που το άστρο της έχει χαθή από τον όρίζοντα του νυχτερινού Παρισιού... Στόλιζε τά μπιλλιέτα της μ' ένα στέμμα με έννέα μαργαριτάρια κι' από κάτω ήταν τυπωμένο φαρδύ-πλατύ τ' όνομά της, ένα όνομα παράδοξο: «Ισαβέλλα ντε Ναβαρέν».

Τί σχέσι είχε με τόν Ναυαρίνο αυτή ή γυναίκα, ούτε ή ίδια δέν τό ήξερε... Είχε άκούσει αυτή τή λέξι, τής έκανε έντύπωση και τήν είχε διαλέξει για έπώνυμό της. Μέσα στά καμπαρέ ώστόσο και τά άλλα νυχτερινά κέντρα, τήν άποκαλούσαν άπλούστατα: Ζαμπώ.

Μολοντί δέν ήταν, ούτε πολú ώραιία, ούτε πολú νέα, ούτε πολú έξυπνη, είχε έξελιχθή σε μιά από τις άναγκατικές και μεγάλες εκείνες γυναίκες του ήμικόσμου που κάνουν τόν διαβάτη ν' άναρωτιέται στοχαστικά, όταν βλέπη τό πολυτελές άμάξι τους νά λασπώνη τά φτηνά ρούχα μερικών χαριτωμένων ώστόσο γυναικών του πεζοδρομίου: «Γιατί αυτή και όχι αυτές;»

Σ' αυτήν τήν έρώτησι, οί φιλόσοφοι του Παρισιού, που κάνουν στίς ταρατσες των καφενείων, κατά τις πέντε τ' άπόγευμα, τό μικρό χρηματιστήριο του κουτσομπολιού, άπαντούσαν με μιά άλλη έρώτησι, μισοκλείνοντας τό μάτι τους:

— Έχετε προσέξει ότι ή Ζαμπώ δέν βγαίνει ποτέ χωρίς τήν κόρη της;

Αυτό ήταν άλήθεια.

Στόν περίπατο του Δάσου, στο θέατρο, στίς κουρσες, παντού ή γυναίκα αυτή συνωδευόταν από μιά παιδούλα όχτώ χρόνων, θαύμα ώμορφιάς, ντυμένη άκριβώς όπως κ' ή ίδια, πράγμα που έκανε τήν πιο κωμικά γοητευτική έντύπωση.

Ήταν ή κόρη της, τό παιδί, όπως έλεγαν, ενός μεγάλου διπλωμάτου, στόν όποιον ή Ζαμπώ χρωστούσε τά πάντα και τή φήμη της και τόν πλούτο της.

Οί φιλόσοφοι του βουλευάρτου έλεγαν ακόμα ότι ή μικρή δέν συνώδευε τή μητέρα της μόνο στίς ίπποδρομίες, στίς πρεμιέρες των θεάτρων και στο Δάσο, μά κι' όταν εκείνη κλεινόταν στήν κάμαρή της, ή κόρη της από τήν άλλη κάμαρη κολλούσε τό μάτι της στήν κλειδαρότρυπα. Και τό κουτσομπολιό έδινε κι' έπαιρνε. Και μπροστά στή Ζαμπώ τήν ίδια ακόμα μιλούσαν σχετικώς με συγκαλυμμένα λόγια. Μά εκείνη ήταν τόσο άπλοϊκή, ώστε γελοούσε χωρίς νά καταλαβαίνει. Μιά φορά, ώστόσο, σ' έναν τρομερό καυγά τής Ζαμπώ με κάποια άλλη γυναίκα του είδους της, ή τελευταία δέν δίστασε νά τής πετάξη κατάμουτρα αυτά που ψιθυρίζοντουσαν ως τότε.

Ή Ζαμπώ κατάλαθε, έπεσε κάτω άναίσθητη κι' έμεινε ένα μήνα άρρωστη.

«Ολ' αυτά ήσαν ψέματα. Ή Ζαμπώ λάτρευε τήν κόρη της και μολοντί τήν άνέτρεφε άνόητα, τήν άνέτρεφε μέσα στήν πιο μεγάλη άγνόητα. Έβγαине θέβαια πάντα έξω μαζί της, μά στο σπίτι της, τήν παρέδιδε σε μιά άυστηρή γκουβερνάνα σ' ένα ιδιαίτερο διαμέρισμα του μεγάρου της.

Ναί, αυτό τό παιδί που είχε γεννηθή άκριβώς στήν αρχή τής μεγάλης έρωτικής ζωής της, τό λάτρευε για τήν ώμορφιά του, για τή χαριτωμένη του λεπτότητα, για τό ευγενικό αίμα που γαλάζωνε τις φλεβίτες των χεριών του, για όλη τήν φυσική άριστοκρατικότητα του στούς τρόπους του και στήν όμιλία του, που απ' αυτήν θα έλειπε αίωνίως, παρ' όλα τά διαμάντια της, τά μεγάρά της και τ' άμάξια της.

Άφελής, καθώς ήταν ή Ζαμπώ, ώνειρευόταν νά κάνει τήν κόρη της μιά μεγάλη κυρία, νά τήν παντρέψη με έναν πραγματικό ευπατρίδη, με έναν ευπατρίδη ξένο μάλλον, γιατί, όπως έλεγε, «όλοι οί Γάλλοι ευγενείς είνε άπιστοι... Για τή Λιλή της ή Ζαμπώ είχε γίνει συμφεροντολόγος, τοποθετούσε τις οικονομίες της σε ασφάλειες για τήν κόρη της, τις όποιες εκείνη θάπαιρνε όταν θα γινόταν δεκαοχτώ χρόνων... Ω! τί λαμπρό γά-

μο που θα τής έκανε τότε!... Θα προσκαλούσε στήν έκκλησία τής Μαγδαληνης που θα ήταν στρωμένη με θαρύτιμους τάπητες, όλους τους καλλιτέχνες τής όπερας για νά τραγουδήσουν, και «τους ύπουργούς», όπως έπρόσθετε περιήφανα...

Αυτό όμως που άγνοούσαν όλοι στο Παρίσι — ακόμα και οί φιλόσοφοι του βουλευάρτου — ήταν πως ή Ζαμπώ είχε και άλλο παιδί, εκτός από τή Λιλή.

Ήταν κι' αυτό κορίτσι και είχε γεννηθή τόν καιρό που ή μητέρα του ήταν άσημη ακόμα. Μονάχα που, επειδή είχε έρθει στόν κόσμο κάπως πρόωρα, ήταν παραμορφωμένο, άσθενικό, με τό ένα λóδι πιο κοντό από τό άλλο, με κεφάλι πολú μεγάλο. Ή γέννησις αυτού του παιδιού είχε κάνει έξω φρενών τή Ζαμπώ. Κι' αν δέν τόπαιρνε μιά πονετική γειτόνισά της νά τό μεγαλώση, θα τό έστελνε στο βρεφοκομείο.

Άργότερα, όταν ή Ζαμπώ φημίστηκε κι' έγινε για δεύτερη φορά μητέρα, δέν λαχάρησε ούτε μιά φορά νά ξαναδής τόν πρώτο αυτόν καρπό των σπλάχνων της. Φρόντισε μόνο νά κλείση τήν άνάπηρη αυτή μικρούλα σ' ένα ειδικό άσυλο σε κάποια έπαρχία, όπου τό μεγάλωσαν με φροντίδα μαζί με πολλά άλλα ήλίθια και τερατώδη παιδιά τής γαλλικής άριστοκρατίας.

Ένα καλοκαίρι, ούτε ή Ζαμπώ, ούτε ή Λιλή φάνηκαν πειά καθόλου στόν περίπατο του Δάσου. Αυτοί που ή εξαφάνισις τους άπασχόλησε (και ήσαν ελάχιστοι, γιατί τό Παρίσι δείχνει μιά

τρομαχτική άδιαφορία για τις γυναίκες που χάιδεψε, αγάπησε και ζήλεψε) έκαναν χίλιες - δυό υποθέσεις: ότι ή Ζαμπώ είχε φύγει μ' ένα καινούργιο έραστή, ότι ήταν άρρωστη σε κάποιο σανατόριο, κλπ.

Μά τίποτε απ' αυτά δέν ήταν άληθινό.

Άπλούστατα, ή Ζαμπώ είχε κλειστή στο μέγαρό της — του όποιου τήν είσοδο είχε κλείσει για όλον τόν κόσμο — κοντά στή Λιλή της, που ήταν άρρωστη.

Ή Λιλή είχε κρυώσει σε κάποιο περίπατο στο Δάσο και γυρίζοντας στο σπίτι, είχε πέσει στο κρεβάτι, με ρίγη και με βήχα.

Από τότε δέν σηκώθηκε πειά. Του κάκου ή Ζαμπώ προσκάλεσε στο πρυσκέφαλο του παιδιού της τρεις από τις μεγαλύτερες ιατρικές κορυφές του Παρισιού. Ή Λιλή έσθυνε κι' έλυωνε μέσα στο λευκό της κρεβάτι, προσβεβλημένη από φυματίωση. Και στήν αρχή του φθινοπώρου, ή φτωχή μικρούλα πέθανε μαζί με τά πρώτα φύλλα.

Τό έλαφρό μυαλό της μητέρας της σάλεψε έπειτα από ένα τέτοιο χτύπημα. Έπί δέκα μέρες στή σειρά, οί γιατροί που είχαν μείνει στο σπίτι, πίστευαν ότι ή μητέρα και ή κόρη θα έκαναν μαζί τόν τελευταίο τους περίπατο, όπως είχαν κάνει και τόσους άλλους άνάμεσα στο Παρίσι και αυτή τή φορά, ντυμένες πάλι όμοια.

Μά ή Ζαμπώ σώθηκε... Δέν τήν έσωσε κανένας από τους γιατρούς της, μά μιά από τις καμαριέρες της, μιά από τις συντρόφισσες τής παληάς της ζωής που γύριζε άλλοτε μαζί της στο πεζοδρόμιο και που τήν είχε άκολουθήσει στήν τωρινή της τύχη. Αυτή ή γυναίκα, ή όποια τής ήταν πραγματικά άφωσιωμένη, είχε τήν έμπνευσι νά τής ψιθυρίση στο αυτί λίγα λόγια, καθώς εκείνη παραληρούσε σαν τρελλή:

— Γιατί άπελπίζεσαι έτσι, Ζαμπώ;... Στο κάτω-κάτω, σοϋ μένει ακόμα μιά κόρη...

Ή Ζαμπώ, μόλις άκουσε τά λόγια αυτά, άνωρθώθηκε σαν νά είχε ξεμεθύσει ξαφνικά... Ήταν άλήθεια αυτό... Είχε ακόμα μιά κόρη, ένα μικρό πλάσμα που είχε βγει από τά σπλάχνα της, ακωμένο από τή σάρκα της, που μπορούσε νά τή κρατήσει στήν άγκαλιά της, σαν τό άλλο, νά τό φιλήση σαν τό άλλο, και που σαν τήν πεθαμένη θα τής έλεγε: «Μαμά!»

Μόλις ή Ζαμπώ έκανε αυτές τις σκέψεις, έπαψε πειά νά παραληρή... Έκλαψε σιωπηλά, ώρες δλόκληρες, και τά δάκρυά της τήν έναλήνεψαν... Έπειτα μόλις έννοιωσε τόν έαυτό της

(Συνέχεια εις τήν σελίδα 44)



Είχε κλειστή στο μέγαρό της κοντά στήν άρρωστη Λιλή της.

ΤΙ ΕΙΝΕ Η ΩΜΟΡΦΙΑ ;

(Συνέχεια εκ τής σελίδος 31)

μπορεί να επιθυμήσει μία γυναίκα.

Τό ίδιο συνέβη και με τη Λουκρητία Βυργία. "Όταν ήταν πολύ νέα, δέν ενέπνεε μεγάλα πάθη. "Επειτα όμως, όσο περνούσαν τὰ χρόνια, οί άνδρες τήν έρωτευόντουσαν με μία τρέλλα που άφηφούσε κι' αυτόν άκόμα τόν θάνατο.

Επίσης, βλέπουμε ότι και οί ώριμοι άνδρες, όπως συμβαίνει με τίς ώριμες γυναίκες άγαπουν με πάθος μικρά κορίτσια.

Ο "Ιψεν ήταν τρελλά έρωτευμένος με ένα κοριτσάκι δεκα τριών χρόνων, με τό όποιο είχε μία τακτική άλληλογραφία.

Τό ρεκόρ δέ άνήκε στην πασιγνωστη Βεατρίκη που τήν έρωτεύθηκε ο Δάντης σέ ηλικία έννέα χρόνων.

Αντιθέτως, ή "Ιωσηφίνα ντε Μπωαρναί, ήταν άρκετά ώριμη, όταν τήν έρωτεύθηκε ο Ναπολέων και, με τήν άλήθεια, δέν ήταν διόλου ώμορφη, άφου άλλωστε όλος ο κόσμος στην αύλή τήν έλεγε «νόστιμη άσκημη»!...

Κι' ώστόσο, μόνον αύτήν άγάπησε παράφορα ο Ναπολέων, μόνο σ' αύτήν έγραφε φλογερά έρωτικά γράμματα, μόνο αύτήν συλλογίζοταν στίς έκστρατείες του και στίς μάχες...

Η περηφημότερη όμως γόησσα είνε άναμφισβητήτως ή Μεγάλη Αικατερίνη τής Ρωσίας, που διατηρούσε τήν επικίνδυνη γοητεία της κι' όταν άκόμα είχε περάσει τή δεύτερη νεότητα. Χωρίς δέ να είμαστε ύποχρεωμένοι να πηγαίνουμε μακριά, μπορούμε ν' αναφέρουμε και τή διάσημο Γαλλίδα συγγραφέα Ζύπ, μία γηραιά άριστοκράτισσα, που έλάμβανε φλογερά γράμματα από ένα σωρό εφήβους και νέους.

—Δέν ύπάρχει λοιπόν ηλικία για τίς ώμορφες και για αυτό άκριβώς, όπως αναφέρει ο "Αγγλος έξερευνητής Ε. Πήρσον, που μόλις γύρισε από τόν Πόλο, ή μίς Χίρτελαντ, μία «ώραία» Λαπωνίς, που έκλεισε έδω και λίγες ήμέρες τὰ έκατό χρόνια της, καθεται κάθε ήμέρα που έχει ήλιο, μπροστά στην καλύβη της, περιμένοντας τόν άνδρα που θά τήν άγαπήσει και θά τήν παντρευτή.

—Αύτήν τήν έλπίδα, λέει ή μίς Χίρτελαντ, έμεις ή γυναίκες τήν έγκαταλείπουμε μονάχα, όταν μάς κλείσει ο θάνατος τὰ μάτια...

Κι' άλήθεια ή παράξενη αύτή Λαπωνίς δέν έχει άδικο.

ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΤΗΣ ΤΡΕΛΛΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ

(Συνέχεια εκ τής σελίδος 12)

άρκετά δυνατό, σηκώθηκε και χωρίς καν να πάη για να πη ένα «χαίρε» στον τάφο τής Λιλής που τὰ λουλούδια του ησαν άκόμα φρέσκα, πήρε τό πρώτο τραίνο για τήν έπαρχία στην όποία θρισκόταν τό άσυλο, όπου μεγάλωνε ή άνάπηρη κόρη της...

Η Ζαμπώ ζή τώρα εκεί κάτω, στην έπαρχία, σ' ένα παληό άρχοντικό, μαζί με τό παιδί της που τό ξαναπήρε απ' τίς καλές άδελφές, ή όποιες τό μεγάλωσαν, και μαζί με τήν πιστή της ύπηρετρια ή όποία τήν άκολουθήσε εκεί.

Η μικρούλα καχεκτική, δέν είνε καθόλου πιό κουτή από τ' άλλα παιδάκια τής ηλικίας της. Είνε τρυφερή και στοργική με μία τρυφερότητα γεμάτη πάθος κι' όρμη για τή μητέρα της που άργά κι' άνέλπιστα, ήρθε να ζεστάνη τό κρύο τής καρδιάς της.

Η Ζαμπώ με μία συγκινητική έπιμονή στίς παληές ιδιοτροπίες της, ντύνει σαν τόν έαυτό της αυτό τό φτωχό παραμορφωμένο κερμάκι που ή κομψότης τό κάνει άκόμα πιό κωμικό... Ψυγίτινιν μαζί περίπατο στους σιωπηλούς δρόμους τής μικρής έπαρχιακής πόλεως. Μαζύ πηγαίνουν στην έκκλησία, μαζί στην έξοχή, μαζί στα θέατρα, όταν κανέναν περαστικό θίασος παίζει τόν «Αρχισιδηρουργό» ή τή «Μινιόν».

Μέσα σέ μία στιγμή, ή Ζαμπώ έγκατέλειψε όλη της τήν περασμένη ζωή.

Πούλησε τό μέγαρό της στο Πασού, πούλησε τ' άλογά της, πούλησε τὰ έπιπλά της... και τὰ χρήματα που εισέπραξε φτάνουν και παραφτάνουν για να έξασφαλίσουν κάθε άνεσι σ' αύτήν κα' στην κόρη της στην τωρινή τους ζωή.

Ασφαλώς δέ ή Ζαμπώ θά ζούσε τώρα τρισευτυχισμένη αν μια συνεχής άγωνία δέν θασάνιζε τήν μητρική της στοργή: ή κόρη της είνε πολύ λεπτή, έχει δυνατούς πονοκεφάλους και συχνές λιποθυμίες.

Σ' αυτές τίς στιγμές, ή φτωχή μητέρα, τρελλή από άνησυχία, έπιδέρει πάλι τίς άγωνίες που γνώρισε κατά τήν άρρώστεια τής Λιλής...

Κι' έχει γίνει ο τρόμος της κ' ή μονομανία της, ή σκέψις μήπως δει καμμιά μέρα να σβύνη ή μικρή κι' άθέβαιη φλόγα που θερμαίνει τήν καρδιά της.

... ..
"Ω! πόσο θλιβερό είνε τό μεγάλο έπαρχιακό σπίτι, στο όποιο έχει καταφύγει ή Ζαμπώ, ή παληά τρελλή γυναίκα του έρωτος...

Μαζύ μ' αύτή και τήν κόρη της, κατοικούν εκεί μέσα ή Τρέλλα κι' ο θάνατος.

Η πρώτη παραμονεύει τή μητέρα κι' ο δεύτερος τήν κόρη.

ΠΩΣ ΠΕΘΑΝΕ Ο ΠΛΟΣ

(Συνέχεια εκ τής σελίδος 13)

άπό μέρα σέ μέρα, ότι τό χρώμα του γινότανε κίτρινο, ότι δέν είχε πειά όρεξι, ότι ένα τίποτε τόν έξερέθιζε... Μία Κυριακή άρνήθηκε να πάη στον κινηματογράφο και πέρασε όλο τό άπόγευμα, άκουμπισμένος στο παράθυρο, χωρίς να λήη λέξι.

Τήν έπομένη για πρώτη φορά πήγε στο γραφείο του άργά. Έφθασε μάλιστα σέ τέτοιο σημείο ύπηρεσιακής άταξίας τήν ήμέρα εκείνη, ώστε να καπνίση, κρυμμένος στη σοφίτα. Αφου κάπνισε ένα σιγαρέττο, κάπνισε και δεύτερο, συλλογίζόμενος πάντα τό ίδιο πράγμα: "Όχι, όχι, χίλιες φορές όχι! Δέν θα φορούσε μπλούζα!... Προτιμούσε να ζητιανέψη τό ψωμί του παρά να... έξευτελιστή σ' αυτό τό σημείο...

Και ο Πλός άπελπίστηκε έντελώς...

Έγινε πιό σκυθρωπός άκόμα. Η καθυστερήσεις του στο γραφείο έγιναν πιό συχνές και πιό μεγάλες και χωρίς να γίνει τόσο τολμηρός, ώστε να καπνίση στα φανερά, δέν στενοχωριόταν καθόλου ν' ανεβαινη στη σοφίτα κάθε φορά που του έρχόταν ή όρεξι να στρίψει ένα τσιγαράκι.

Ο άρχαιοφύλαξ πρόσεξε ότι ο ύπάλληλος του είχε άρχισει να παραμελή τὰ καθήκοντά του, με δέν ειπε τίποτε γιατί κι' ο δικός του ζήλος είχε χαλαρώσει. Είχε άλλωστε παντρευτή τίς ήμέρες εκείνες και περνούσε τόν μήνα του μέλιτος. Επί πλέον ο ύπολοχαγός Πλός του είχε γίνει τώρα συμπαθητικός. Ήταν μάλιστα περήφανος που είχε ένα καλό ύπάλληλο με τόσο κυλό παρυσιαστικό.

Όσο για τήν κ. Πλός αύτή του κάκου είχε άνοιξει τὰ μάτια της. Δέν μπόρεσε να δη παρά ένα μόνο πράγμα: "Ότι ο άνδρας της είχε πάρει άσχημο δρόμο.

Και πράγματι, ο ύπολοχαγός Πλός είχε άρχισει να πίνη. Δέν μεθούσε βέβαια με, αυτός που δέν έπινε ως τότε παρά μόνο γάλα, εύχαριστιόταν τώρα στο άψέντι.

Ένα άπόγευμα, καθώς ο ύπολοχαγός Πλός μετακινούσε μερικές κάσσεσ στα άρχεία, λέρωσε τό σακκάκι του. Και όχι μόνο τό λέρωσε, αλλά και τό ξέσκισε.

Αφήνοντας τήν κάσσα που κρατούσε καταγής, κύτταξε τήν καταστροφή, μανιασμένος έναντιον του έαυτού και έναντιον όλων, όταν έξαφνα ο άρχαιοφύλαξ μπήκε μέσα, ειδη τό πάθημά του και φώναξε:

—Γιατί διάβολε δέν φοράς μια μπλούζα;

Ο Πλός έγινε κατακόκκινος, κίτρινος και κατόπιν βιολέ. Επί μερικές στιγμές πνιγόταν. Τέλος, ξαναβρίσκοντας τή φωνή του, φώναξε:

—Είμαι ύπάλληλος, κύριε... Μάλιστα!... Με δέν θα γίνω ποτέ χαμάλης!

Και βγήκε έξω, αφήνοντας τόν άρχαιοφύλακα, άφωνο από τήν κατάπληξι του.

Κανείς δέν έμαθε ποτέ πώς ο ύπολοχαγός Πλός ξαναγύρισε εκείνο τό θράδυ στο σπίτι του. Έπεσε άμέσως στο κρεβάτι και τήν ίδια νύχτα πέθανε. «Δέν έγινε ποτέ γνωστό από τί, έλεγε άργότερα ή γυναίκα του. Δέν είχε τίποτε, έκτός από τό ότι ή δουλειά του γραφείου δέν ταίριαζε στην αξιοπρέπειά του. Με δέν ήθελε να καθεται με σταυρωμένα χέρια, αν και θα μπορούσαμε με τή σύνταξι του και με τίς οικονομίες μας, να τὰ θγάλουμε πολύ καλά πέρα... Ήταν, βλέπετε, φιλότιμος άνθρωπος!»

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΤΗΣ ΗΜΕΡΑΣ

(Συνέχεια εκ τής σελίδος 41)

άρχισε να γράφη μυθιστορήματα, τὰ όποία έξέταζαν διάφορα ζητήματα σχετικά με τή θρησκεία, τήν κοινωνία και τήν οικογένεια και τὰ όποία οί δικοί του θεωρούσαν ως επαναστατικά. Πολλοί μάλιστα από τούς συγγενείς του — φανατικοί θρησκομανείς — μάλλωσαν από τότε για πάντα μαζί του, γιατί τὰ μυθιστορήματα ησαν γι' αυτούς έργα του διαβόλου!

Τελευταία έπιζώσα από τούς άδυσώπητους αυτούς συγγενείς του Μπουρζέ, ήταν μία έπαρχιώτισσα πλουσία εξαδέλφη του, τής όποίας ήταν ο μοναδικός κληρονόμος. Με όταν εκείνη πέθανε στα 1905, όχι μόνο δέν άφησε πεντάρα στον μυθιστοριογράφο, αλλά είχε γράψει στην διαθήκη της κι' ένα σωρό άυστηρές μομφές για τόν «σατανικό Πώλ», όπως τόν έλεγε.

Ο ΜΕΡΛΟΥΣ

(Συνέχεια εκ τής σελίδος 24)

Κυττάζει τόν μικρό Περρέ και τούς δυό Άνναμίτες... Έπειτα γυρίζει άπότομα από τήν άλλη μεριά κι' από τήν άλλη τρύπα, κυττάζει τόν Βιλλεποντόν, τόν Γκάρσια και τόν Μακόμπο...

Δέν λέει ούτε λέξι. Με γελάει σιωπηλά, γελάει με όλους τούς τεράστιους ώμους του, γελάει μέσα στα γένηα του, γελάει τόσο, ώστε στο τέλος του συμβαίνει κάτι παράδοξο: ένα δάκρυ, μεγάλο κι' ώραίο, καθαρό και λαμπρό, ένα δάκρυ σ' άλήθεια ύπέροχο, κυλάει από τό μοναδικό μάτι και πέφτει στη γκρίζα γενειάδα του...